

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з

науково-педагогічної роботи

«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.04 – Актуальні проблеми порівняльної педагогіки

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напряму підготовки 01 - Освіта

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність 011 Науки про освіту

(шифр і назва спеціальності (тей))

Спеціалізація: Загальна педагогіка та історія педагогіки

(назва спеціалізації)

інститут, факультет Інститут педагогіки і психології

(назва інституту, факультету)

Європейська кредитно-трансферна система
організації освітнього процесу

Суми – 2019

Докторський семінар з теоретичних та методичних засад порівняльно-педагогічного дослідження

(назва навчальної дисципліни)

Для аспірантів спеціальності 011 Науки про освіту

спеціалізація Загальна педагогіка та історія педагогіки

« 29 » серпня 2019 р. – 20 с.

Розробники:

Сбруєва А.А., д.пед.н., професор кафедри педагогіки.

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Сбруєва А.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

«29» серпня 2019 р.

Затверджено науковою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2019 р.

Голова наукової ради _____ (Шейко В.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© Сбруєва А.А., 2019

© СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузі знань/ спеціальності 01 Освіта 011 Науки про освіту	Вибіркова	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання Порівняльна характеристика освітніх систем однієї з країн ЄС або ОЕСР та України		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-науковий ступінь: Доктор філософії	4-й	4-й
Тижневих годин для денної та вечірньої форми навчання: аудиторних - 5 самостійної роботи студента - 10		Лекції	
		20 год.	20- год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	10 год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		60 год.	60 год.
		Консультації:	
0 год.	– год		
Вид контролю: Диференційований залік			

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування порівняльно-педагогічної компетентності науковця-дослідника – висококваліфікованого фахівця, який має високий рівень готовності до професійної діяльності у сфері науки та освіти.

Завдання навчальної дисципліни:

1. Формування системи знань щодо теоретико-методологічних та методичних засад порівняльної педагогіки, чинників та тенденцій розвитку вищої освіти в умовах суспільства знань у глобальному та регіональному контекстах.
2. Формування системи умінь щодо використання сучасної методології, методик та методів порівняльно-педагогічного дослідження у процесі підготовки дисертаційної роботи, її апробації та у подальшій професійній діяльності.
3. Розвиток системи навичок виокремлення актуальних проблем розвитку сучасних систем вищої освіти; аналізу порівняльно-педагогічних досліджень, прогностичної оцінки можливостей творчого застосування здобутків світової та регіональної освітніх систем, ризиків їх упровадження у вітчизняному освітньому просторі, визначення перспектив подальших досліджень у галузі порівняльної педагогіки.
4. Формування готовності до аналізу актуальних джерел та ідей у галузі порівняльної педагогіки, прогресивного практичного досвіду закладів освіти інших країн, їх обговорення з міжнародною фаховою громадою; презентації власного дослідження у галузі порівняльної педагогіки у міждисциплінарному та/або міжнародному експертному середовищі з дотриманням норм наукової етики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

- актуальні теоретико-методологічні та методичні засади порівняльної педагогіки як галузі наукових знань;
- сучасні наукові підходи до аналізу генези порівняльної педагогіки як галузі наукових знань;
- чинники (суспільно-політичні, суспільно-економічні, науково-технологічні, культурно-історичні) розвитку освіти в умовах суспільства знань;

- цільові пріоритети освітньої політики ЄС, принципи та напрями освітніх реформ у європейському регіоні у контексті розбудови Європейського простору вищої освіти.
- тенденції розвитку освіти в глобальному, європейському та національному вимірах щодо:
- трансформації місії університету в сучасному суспільстві;
- актуальні підходи до модернізації освітньої та наукової діяльності закладів вищої освіти;
- актуальні напрями у забезпеченні якості освіти у ЄПВО;
- інновації в управлінні освітою;
- тенденцій розвитку міжнародної діяльності університетів;
- актуальних напрямів освітньої політики міжнародних організацій (ЮНЕСКО, ОЕСР, ЄС, ЄК, СБ, СОТ);

ВМІТИ:

- здійснювати критичний аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень у галузі порівняльної педагогіки з дотриманням норм наукової етики;
- генерувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях;
- здійснювати пошук і аналіз значного обсягу наукової інформації з інформаційних та аналітичних джерел, інтерпретацію результатів порівняльно-педагогічних досліджень з дотриманням норм наукової етики;
- орієнтуватися в інформаційних та Internet-джерелах з проблем порівняльної педагогіки, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації;
- володіти комп'ютерною та інформаційною культурою, усвідомлювати цінності позиції дослідника в інформаційному просторі;
- використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації українською та англійською мовами;
- проектувати і реалізовувати індивідуальну наукову траєкторію, застосовувати принципи наукової самоорганізації, власного дослідницького стилю;
- працювати у групі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності;
- володіти сучасною методологією, методикою та методами наукового педагогічного дослідження, зокрема з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;

- аналізувати, порівнювати та зіставляти явища та процеси, що відбуваються в освіті різних країн, геополітичних регіонів та у світі в цілому;
- аналізувати, зіставляти теоретичні погляди науковців щодо процесів і явищ, що відбуваються в освіті різних країн, геополітичних регіонів та у світі в цілому;
- аналізувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку освітніх процесів, різницю між освітніми явищами, що мають універсальний, особливий та одиничний характер;
- оцінювати вплив суспільно-політичних, суспільно-економічних, науково-технічних та культурно-історичних чинників на розвиток систем вищої освіти європейського регіону в цілому та України зокрема; стратегії інтернаціоналізації вищої освіти різних країн світу;
- оцінювати стан розвитку моніторингу якості вищої освіти у розвинених країнах та в Україні;
- висловлювати власну точку в усній та письмовій формі українською та англійською мовами щодо тенденцій розвитку освітніх явищ і процесів, які здійснюються у різних регіонах світу та в Україні, у міждисциплінарному та/або міжнародному експертному середовищі з дотриманням норм наукової етики.

Компетентності, які повинні бути сформовані або розвинуті:

ІК-1 Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей,

1. Спеціальні (фахові) компетентності

СК -4 Знання у галузі професійної та наукової етики і готовність до її дотримання;

СК -10 Найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі порівняльної педагогіки, педагогіки вищої школи, менеджменту освіти і на межі предметних галузей;

СК -11 Уміння виокремлення актуальних проблем розвитку освіти та педагогічної думки у процесі визначення теми дисертаційного дослідження,

СК -13 Навички критичного аналізу та інтерпретації досліджень у галузі вітчизняної та зарубіжної теорії/історії освіти і педагогіки, синтезу нових ідей; до спілкування з предмету дослідження у межах міждисциплінарного та/або міжнародного експертного середовища,

СК -15 Навички оцінки можливостей застосування та можливих ризиків упровадження досягнень історико-педагогічної спадщини/прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі

2. Загальні компетентності дослідника

ЗК-1 Володіння професійними мовнокомунікативними вміннями діалогового спілкування українською та англійською мовами з широкою науковою спільнотою, зокрема у межах міждисциплінарного та/або міжнародного експертного середовища, у процесі презентації матеріалів та результатів наукового дослідження у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до вимог стандартів і професійного співтовариства;

ЗК-2 Навички операційної обробки наукових текстів різних жанрів наукового стилю (реферування, анотування, конспектування, редагування, перекладу та ін.);

ЗК-3 Навички моделювання зв'язних наукових текстів різних жанрів (створювати глосарії ключових термінів; готувати наукові статті, тези, доповіді, повідомлення, виступи, наукові звіти, посібники) згідно з вимогами наукового стилю, у тому числі з використанням інформаційних технологій;

ЗК-4 Навички застосування сучасних інформаційних технологій у навчальній та науковій діяльності;

ЗК-8 Уміння запроваджувати актуальні результати наукових досліджень, у тому числі і власних, у навчальний процес вищої школи

ЗК-12 Вміти писати, аудіювати читати і говорити англійською мовою відповідно до стандартів Асоціації Мовних Експертів ALTE (The Association of Language Testers in Europe)

Заплановані результати навчання:

Знання

РН-1 Здатність оволодівати новим концептуальним та методологічним знанням у галузі філософсько-світоглядних проблем педагогіки, історії вітчизняної та зарубіжної філософсько-педагогічної думки, аксіологічних проблем освіти і виховання

РН-2 Здатність оволодівати найбільш передовим концептуальним та методологічним знанням у галузі науково-дослідної діяльності на дисциплінарному та міждисциплінарному рівнях

PH-6 Здатність розуміння та цілісного застосування сучасних методологічних підходів до аналізу педагогічних процесів на макро-, мезо- та мікрорівні їх функціонування

Уміння

PH-7 Здатність здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності і на межі предметних галузей, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї

PH-10 Здатність оцінювати можливості застосування та ризики упровадження досягнень історико-педагогічної спадщини/прогресивного зарубіжного досвіду у сучасному вітчизняному освітньому просторі;

Комунікація

PH-12 Здатність оволодівати та демонструвати на високому рівні професійні мовнокомунікативні уміння українською та англійською мовами у процесі презентації матеріалів та результатів наукового дослідження у вигляді наукових статей, доповідей, мультимедійних презентацій відповідно до вимог стандартів міждисциплінарного та/або міжнародного професійного співтовариства

PH-13 Здатність операційно обробляти наукові тексти різних жанрів наукового стилю (реферування, анотування, конспектування, редагування, перекладу та ін.);

PH-14 Здатність моделювати зв'язні наукові тексти різних жанрів (створювати глосарії ключових термінів; готувати наукові статті, тези, доповіді, повідомлення, виступи, наукові звіти, посібники) згідно з вимогами наукового стилю, у тому числі з використанням інформаційних технологій;

PH-15 Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у навчальній та науковій діяльності;

Автономність і відповідальність

PH-22 здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, нести відповідальність за навчання інших.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. АКТУАЛЬНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема 1.1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань: актуальні тенденції розвитку.

Тема 1.2. Історичні витoki сучасної вищої освіти: світовий, регіональний та національний контексти.

Розділ 2. ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУСПІЛЬСТВІ ЗНАНЬ

Тема 2.1. Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань

Тема 2.2. Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань.

Тема 2.3. Освітня політика міжнародних організацій (ЮНЕСКО, Європейський Союз, ОЕСР).

Розділ 3. ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЇ, ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Тема 3.1. Глобальні тенденції розвитку місії сучасного університету.

Тема 3.2. Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування Європейського простору вищої освіти.

Тема 3.3. Стратегії Європейського Союзу щодо модернізації вищої освіти в контексті реалізації програм «Освіта та професійна підготовка - 2010» та «Освіта та професійна підготовка - 2020».

Тема 3.4. Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.

Тема 3.5. Наукова та інноваційна діяльність університету в сучасному світі: актуальні тенденції розвитку.

Тема 3.6. Світові тенденції в управлінні вищою школою.

Тема 3.7. Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.

Тема 3.8. Розвиток міжнародної діяльності університету: актуальні тенденції

Тема 3.9. Тенденції розвитку національних систем вищої освіти у окремих країнах світу (країни ЄС та ОЕСР) та в Україні: порівняльний аналіз. (ІНДЗ).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
РОЗДІЛ І. АКТУАЛЬНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ												
Тема 1.1. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань: актуальні тенденції розвитку	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 1.2. Історичні витоки сучасної вищої освіти: світовий, регіональний та національний контексти.	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4
РОЗДІЛ ІІ. ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УМОВАХ СУСПІЛЬСТВА ЗНАЇ												
Тема 2.1. Суспільно-політичні чинники розвитку освіти в розвинених країнах та Україні	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 2.2. Суспільно-економічні чинники розвитку освіти в розвинених країнах та Україні	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 2.3. Освітня політика міжнародних організацій (ЮНЕСКО, Європейський Союз, ОЕСР).	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4

РОЗДІЛ III. ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ, МОДЕРНІЗАЦІЇ, ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ												
Тема 3.1. Глобальні тенденції розвитку місії сучасного університету.	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 3.2. Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування Європейського простору вищої освіти.	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 3.3. Стратегії Європейського Союзу щодо модернізації вищої освіти в контексті реалізації програм «Освіта та професійна підготовка - 2010» та «Освіта та професійна підготовка - 2020».	4	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	4

Тема 3.4. Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
Тема 3.5. Наукова та інноваційна діяльність університету в сучасному світі: актуальні тенденції розвитку	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
Тема 3.6. Світові тенденції в управлінні вищою школою.	6	2	-	-	-	4	6	2	-	-	-	4
Тема 3.7 Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.	8	2	2	-	-	4	8	2	2	-	-	4
Тема 3.8. Розвиток міжнародної діяльності університету: актуальні тенденції	8	2	2			4	8	2	2			4
Тема 3.9. Тенденції розвитку національних систем вищої освіти у окремих країнах світу (країни ЄС та ОЕСР) та в Україні: порівняльний аналіз. (ІНДЗ).	10	-	2			8	8	2	2	-	-	4
Усього годин	90	20	10			60	90	20	10			60

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1.	Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань: актуальні тенденції розвитку	2	2
2.1.	Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	2	2
2.2	Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань.	2	2
3.1	Глобальні тенденції розвитку місії сучасного університету.	2	2
3.2.	Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування Європейського простору вищої освіти	2	2
3.4.	Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.	2	2
3.5	Наукова та інноваційна діяльність університету в сучасному світі: актуальні тенденції розвитку.	2	2
3.6.	Світові тенденції в управлінні вищою школою.	2	2
3.7.	Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.	2	2
3.8.	Розвиток міжнародної діяльності університету: актуальні тенденції	2	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
3.4.	Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні	2	2
3.5.	Наукова та інноваційна діяльність університету в сучасному світі: актуальні тенденції розвитку.	2	2
3.7.	Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.	2	2
3.8.	Розвиток міжнародної діяльності університету: актуальні тенденції	2	2
3.9.	ІНДЗ Порівняльна характеристика освітньої системи однієї з країн ЄС/ОЕСР та України	2	2

7. Теми лабораторних занять

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Денна форма	Заочна форма
1	-	-	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.1.	Порівняльна педагогіка вищої школи як галузь наукових знань : актуальні тенденції розвитку	4	4
1.2	Історичні витоки сучасної вищої освіти: світовий, регіональний та національний контексти.	4	4
2.1	Суспільно-політичні та суспільно-економічні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань	4	4
2.2	Культурно-освітні чинники розвитку вищої освіти в суспільстві знань.	4	4
2.3	Політика міжнародних організацій у сфері вищої освіти (ЮНЕСКО, Європейський Союз, ОЕСР).	4	4
3.1	Глобальні тенденції розвитку місії сучасного університету.	4	4
3.2	Болонський процес як стратегія модернізації національних систем вищої освіти та формування Європейського простору вищої освіти.	4	4
3.3	Стратегії Європейського Союзу щодо модернізації вищої освіти в контексті реалізації програм «Освіта та професійна підготовка - 2010» та «Освіта та професійна підготовка - 2020».	4	4
3.4	Тенденції модернізації освітньої діяльності вищої школи в ЄС та в Україні.	4	4
3.5	Наукова та інноваційна діяльність університету в сучасному світі: актуальні тенденції розвитку.	4	4
3.6	Світові тенденції в управлінні вищою школою.	4	4
3.7	Забезпечення якості вищої освіти: європейський, національний та інституційний виміри.	4	4
3.8	Розвиток міжнародної діяльності університету: актуальні тенденції	4	4
3.9	Тенденції розвитку національних систем вищої освіти у окремих країнах світу (країни ЄС та ОЕСР) та в Україні: порівняльний аналіз.	8	8
	всього	60	60

9. Індивідуальні науково-дослідні завдання

1. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи США та України.
2. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи ВБ та України.
3. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Польщі та України.
4. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Канади та України
5. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Німеччини та України.
6. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Чехії та України
7. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Італії та України
8. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Франції та України
9. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Іспанії та України
10. Порівняльна характеристика тенденцій розвитку освітньої системи Швеції та України

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль														ІНДЗ	Само ст.робота	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	24	20	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

T1, T2 ... T 9 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Презентації лекцій з дисципліни.
2. Плани практичних занять.
3. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.
4. Комплекс індивідуальних науково-дослідних завдань.
5. Засоби контролю й самоконтролю.
6. Перелік актуальних нормативних, інформаційних та аналітичних джерел з дисципліни.

12. Рекомендована література:

Література до навчального курсу

Нормативні документи та першоджерела:

1. Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 року № 2145-VIII [Текст] [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 09.10.2017 р.).
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. // *Голос України*» від 06 серпня 2014 р. № 148. (зі змінами)
3. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій, Постанова Кабінету міністрів України від 23.11.2011 р., №1341
1. EC (European Commission). (2005). The European Charter for Researchers. The Code of Conduct for the Recruitment of Researchers. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
2. EC European Commission. (2011) Report of Mapping Exercise on Doctoral Training in Europe ‘Towards a Common Approach’, 2011.
3. EC (European Commission). (2012). Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Strasbourg, 20.11.2012/ COM(2012) 669 final.
4. EC (European Commission). (2015). New priorities for European cooperation in education and training. Joint Report of the Council and the Commission on the implementation of the strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Brussels, 26.8.2015 COM(2015) 408 final.
5. EC (European Commission). (2015). Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources (2015). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions.
6. EC (European Commission). (2016). Improving and Modernising Education. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 7.12.2016. COM(2016) 941 final.
7. EC (European Commission). (2017). Strengthening European Identity through Education and Culture. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Commission's contribution to the

- Leaders' meeting in Gothenburg, 17 November 2017. Strasbourg, 14.11.2017.
8. EC (European Commission). (2017). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on a renewed EU agenda for higher education. COM/2017/0247 final Brussels, 30.5.2017.
 9. EC/EACEA/Eurydice. (2018). The European Higher Education Area in 2018: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
 10. European Policy Cooperation (ET2020 framework). The strategic framework for European cooperation in education and training ("ET 2020") is a forum allowing Member States to exchange best practices and learn from each other. Retrieved from: https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_en
 11. ESF (European Science Foundation). (2017). Career Tracking Survey of Doctorate Holders Project Report. ESF, France, Strasbourg.
 12. ESU (European Students Union). (2015). Overview on Student-Centered Learning in Higher Education in Europe. Research Study. Retrieved from <https://www.esu-online.org/wpcontent/uploads/2016/07/Overview-on-Student-Centred-Learning-in-Higher-Education-in-Europe.pdf>
 13. EUA. (2005). Doctoral Programmes for the European Knowledge Society. Report on the EUA Doctoral Programmes Project 2004 -2005. EUA, Brussels, Belgium.
 14. EUA (European University Association). (2007) Doctoral programmes in Europe's universities: achievements and challenges: Report prepared for European universities and ministers of higher education. EUA. Brussels and Geneva.
 15. EUA (European University Association). (2015). Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities. EUA, Belgium, Brussels.
 16. EUA (European University Association). (2015). Principles and Practices for International Doctoral Education", FRINDOC project Report. EUA, Brussels, Belgium.
 17. EUA (European University Association). (2016). Digital Agenda For Europe's Universities? EUA, Belgium, Brussels.
 1. EUA (European University Association) (2016). Doctoral education – taking Salzburg forward. Implementation and new challenges. EUA, Brussels, Belgium.
 2. EUA (European University Association). (2017). EUA's Learning and Teaching Initiative - Report from the thematic peer groups in 2017. EUA, Brussels.
 3. EUA (European University Association). (2018). Background: EUA's initiatives to establish a European dimension on learning and teaching. EUA, Brussels.
 4. EUA (European University Association). (2018). Trends 2018. Learning and teaching in the European Higher Education Area. By Michael Gaebel & Thérèse Zhang. EUA, Brussels.
 5. EUA (European University Association). (2018). Learning and Teaching in Europe's Universities: An EUA position paper. EUA, Brussels.
 6. EUA (European University Association). (2018). Enhancing the education mission of European universities: A proactive response to change. EUA, Brussels.

Основна література

1. Васянович, Г. П. (2005) Педагогічна етика : навчально-методичний посібник Львів.
2. Вознюк О. В. Левківський М. В., Саух П. Ю. (2004) Синергетика освіти. За ред. проф. П. Ю. Сауха. К.

3. Жигірь, В. І. (2016). Методологічні підходи як основа науково-педагогічних досліджень у професійній освіті. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, Вип. 48 (101), 107-115.
4. Исследование по сравнительному образованию: подходы и методы. (2015) Под ред. М.Брейя, Б. Адамсона, М. Мейсона / Пер. с англ. М.Л. Ваховского, И.В. Разнатовского. *Луганск: Изд-во «ФООП Сабов А.М.»*.
5. Коляда Н.М. Педагогічна історіографія як складник історико-педагогічного дослідження. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2018-1-39-46>
6. Кулик І. О. (2010.) Педагогічна історіографія – новаційний напрямок історико-педагогічних досліджень *Вісн. Чернігів. держ. пед. ун-ту. Чернігів. держ. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, 79, 169–171.*
7. Лавриченко Н. (2006) Методологічні аспекти порівняльно-педагогічних досліджень. *Шлях освіти, 2, 17-26.*
8. Левицький, Ч. (2015) Методологічні проблеми кількісного та якісного аналізу в педагогічних дослідженнях. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології, 2, 5-20.*
9. Локшина, О. І. (2018) Джерельна база досліджень із порівняльної педагогіки в умовах трансформаційних процесів в освіті In: Джерела та історіографія про трансформаційні процеси в освітньому просторі України (1991–2017). Матеріали Всеукраїнського наук.-практ. семінару ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна, стор. 20-21. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714113>
10. Локшина, О. І. (2018) До питання про використання зарубіжного досвіду: генеза методологічних підходів In: Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів. Матеріали тез доп. VII міжнар. наук.-методол. семінару «Термінова поліграфія», м. Київ – м. Хмельницький, Україна, стор. 8-9. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713996>
11. Локшина, О. І. (2018) Політика ЄС з розвитку науки та інновацій: орієнтири для України In: Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження. Матеріали II Міжнародної наукової конференції Української асоціації дослідників освіти (15.06.2018 р., м. Київ) «Трек-ЛТД», м. Київ – м. Дрогобич, Україна, стор. 90-93. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714275>
12. Локшина, О. І. (2019) Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року Український педагогічний журнал, 3. стор. 21-30. URL <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/c76/c7686993>
13. Методологічні засади педагогічного дослідження : монографія (2013) Авт. кол. : Є. М. Хриков, О. В. Адаменко, В. С. Курило та ін. ; за заг. ред. В. С. Курила, Є. М. Хрикова. *Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка».*
14. Ніколаї Г. Ю. (1999). Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень : навчальний посібник / Г. Ю. Ніколаї. – Суми,. – 106 с.
15. Огієнко О.І. (2008) Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія. *Суми: Еллада.*
16. Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів : хрестоматія / [авторський колектив]. – К. : Педагогічна думка, 2015. – 176 с.

17. Практикум з порівняльної педагогіки : навч.-метод. посібник (2014) Укл. Сбруєва А. А., Бойченко М. А., Чистякова І. А. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка.
18. Сбруєва А. А. (2004) Тенденції реформування середньої освіти розвинених англосовітських країн в контексті глобалізації (90-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.) : монографія. Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня»; Видавництво «Козацький вал».
19. Сбруєва А. А. (2008) Глобальні та регіональні тенденції розвитку вищої освіти в умовах побудови суспільства знань. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
20. Сбруєва, А. А. (2013). Порівняльна педагогіка : навч. пос. Суми : Університетська книга.
21. Сбруєва, А. А., Чистякова, І. А., Самойлова, Ю. І. (2019). Організаційно-педагогічні засади діяльності інноваційних шкільних мереж Великої Британії та США. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate
22. Сбруєва, А.А. Єременко І.В. (2019). Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору. СумДПУ імені АС Макаренка. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YBR7gMcAAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate..
23. Сисоєва, С.О., Кристопчук, Т.Є. (2013) Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник Рівне: Волинські обереги.
24. Солощенко В. М. (2012) Інтернаціоналізація університетської освіти в німецькомовних країнах : монографія. Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія».
25. Староста В.І., Товканець Г.В. (2015) Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Мукачеве: МДУ
26. Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти: колективна монографія. (2015) За заг. ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка.
27. Управління інноваційним розвитком освіти в суспільстві ризику : монографія. (2012) За ред. проф. А. А. Сбруєвої. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка.
28. Хриков Є.М. (2015) Аналіз стану дослідженості наукової проблеми у галузі порівняльної педагогіки. *Український педагогічний журнал*, 4, 57-64.
29. Хриков Є.М. (2016). Аналіз стану періодизації історико-педагогічних явищ. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 6 (303),182-196.
30. Хриков Є.М. (2017) Методологія педагогічного дослідження: монографія. Х.: ФОП Панов А. М.
31. Цюра, С. (2013) Особливості методології порівняльних досліджень. Порівняльно-педагогічні студії, 2–3, 7–13.
32. Чепіль, М. М. (2014) Порівняльна педагогіка : навч. посіб. К. : Академвидав.
33. Altbach P. G. (1991). Trends in Comparative Education. *Comparative Education Review*, 3 (35), 491 - 507.
34. Altbach P.G., Kelly G.P. *New Approaches to Comparative Education* / P.G. Altbach, Kelly. - Chicago and London: The University of Chicago Press, 1986. –
35. Boichenko, M. Sbruieva, A. (2019). Methodological model of comparative research in gifted education in the USA, Canada and the UK. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (88), 151–163. DOI 10.24139/2312-5993/2019.04/151-163.
36. Bray M. (2003) *Comparative Education in the Era of Globalisation: evolution, missions and roles. Policy Futures in Education, Vol. 1, 2, 209 – 224.*

37. Chabbott, C., & Elliot, E. (2003). Understanding others, educating ourselves: Getting more from international comparative studies in education. *Washington, DC: National Academies Press.*
38. Cook, B. J., Hite, S. J., & Epstein, E. H. (2004) Discerning trends, contours, and boundaries in comparative education: A survey of comparativists and their literature. *Comparative Education Review*, 48, 123-149.
39. Cowen R. (1990) The National and International Impact of Comparative Education Infrastructures. *Comparative Education: Contemporary Issues and Trends* (ed. by W.D. Halls). *Paris: UNESCO and London: Jessica Kingsley*, 321-352.
40. Discourse formation in comparative education. (2011) (Komparatistische Bibliothek. Comparative Studies Series. Bibliotheque D'etudes Comparatives) Ed. by J. Schriewer. – Peter Lang GmbH; 4th Revised edition.
41. EUA (European University Association). (2009). Collaborative Doctoral Education. University-Industry Partnerships for Enhancing Knowledge Exchange Doc-Careers Project. By Lidia Borrell-Damian. EUA, Brussels.
38. Lauterbach, U., Mitter W. (1998) Theory and methodology of international comparisons. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. URL: www.cedefop.europa.eu > RR1_Lauterbach
43. Manzon M., Bray M. (2007). Comparing the Comparers: Patterns, Themes and Interpretations / M. Manzon, M. Bray // Common Interests, Uncommon Goals Histories of the World Council of Comparative Education Societies and its Members. (ed. by V. Masemann, M. Bray, M. Manzon). – Comparative Education Research Centre (CERC) and Springer, P. 338 – 363.
44. Mattheou D. (2009). The scientific paradigm in comparative education. *International Handbook of Comparative Education*. Ed. by R. Cowen and A. M. Kazamias. – Springer, P. 59-72.
45. Mitter W. (2009) Comparative education in Europe *International Handbook of Comparative Education*. Ed. by R. Cowen and A. M. Kazarnias. *Springer*, P. 87-99.
46. Noah H. J. (1998) Doing comparative education: Three decades of collaboration. Hong Kong University, *Comparative Education Research Centre*.
47. Phillips D. (2006). Comparative Education: method. *Research in Comparative and International Education*, V. 1, N. 4, P. 204-319. URL: journals.sagepub.com/rcie.2006.1.4.304
48. Research Methods and Methodologies in Education. (2017) By Robert Coe, Michael Waring, Larry V Hedges, and James Arthur. Second Edition. *Sage*. URL: <https://study.sagepub.com/coe2e>
49. Robinsohn, S. B. (1994). *Comparative education: A basic approach*. (H. Robinsohn, Ed.) Jerusalem: Magnes Press.
50. Rust V.D. Johnstone B., Allaf C. (2009) Reflections on the development of comparative education. *International Handbook of Comparative Education*. Ed. by R. Cowen and A. M. Kazarnias. *Springer*, P. 121-138.

Додаткова література

1. Денежніков, С.С. (2015). Розвиток інноваційної освіти в соціальному просторі: нелінійні контексти. В: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти: колективна монографія. За заг. ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка*, С. 85 – 102.
2. Козлова О. Г. (2015) Організаційні засади інноваційних процесів у системі вищої освіти. В кн.: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти: колективна монографія. За заг. ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка*, С. 175 – 191.

3. Красуля, А.В. (2015). Перспективи використання досвіду фандрейзингової діяльності державних університетів США у вищій освіті України. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 1(45), 17–26. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_1_5.
4. Локшина, Олена Ігорівна (2019) Освітня політика Європейського Союзу в контексті глобалізації: орієнтири для України In: Міжнародна наукова конференція “Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору інституційного рівня: світовий та вітчизняний вимір” Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна, стор. 125-126. URL <http://lib.iitta.gov.ua/718244/>
5. Локшина, О. І. (2019) *Європеїзація як феномен сучасної Європи та контекст розвитку освіти* In: Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (29–30 жовтня 2019 року, м. Суми) Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна, стор. 157-159. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718045>
6. Локшина, О. І. (2019) До питання про європейську політику підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації: бачення зальцбурзьких принципів In: III Міжнародна наукова конференція Української асоціації дослідників освіти «Імплементация європейських стандартів в українські освітні дослідження» (21 червня 2019 року) ТзОВ Трек-ЛТД, м. Київ, Україна - м. Дрогобич, Україна, стор. 112-115. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717372>
7. Локшина, О. І. Стратегічні орієнтири розвитку освіти: світовий вимір In: Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2018 рік Педагогічна думка, м. Київ, Україна, стор. 74-75. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713934>
8. Сбруєв М. Г. (2015) Сучасна кластерна політика в інноваційному розвитку суспільства: досвід США. В кн.: *Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти: колективна монографія. За заг. ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, С. 363 – 387.*
9. Сбруєв М. Г.(2014) Новітні тренди і технології формування професійних компетентностей випускників магістратури в умовах цифрового світу: досвід США В кн.:Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи. За заг. ред. проф. А.А. Сбруєвої та проф. О.Г. Козлової. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, С.313- 334.
10. Сбруєв М.Г. (2015) Сучасний університет в системі розвитку регіональних інноваційних кластерів: американський досвід. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9 (53), 380-391. Режим доступу: <http://www.pedscience.inf.ua/>
11. Сбруєва А.А. (2015) Єроінтеграційні процеси у сфері вищої освіти: механізми управління та виміри змін. В кн.: Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія. За ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, С.31 – 52.
12. Сбруєва А.А. (2015). D(digital)-інновації у вищій освіті: періодизація, класифікації та чинники ефективності. В кн.: Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, С. 52 – 72.
13. Сбруєва А.А. (2015) Трансформація місії університету в умовах суспільства знань В кн.:Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, С. 72 – 84.
14. Сбруєва А.А. (2015) Розвиток вищої освіти в умовах глобальної фінансово-економічної кризи: європейський та американський контексти В кн.:Теорії та технології інноваційного розвитку вищої освіти: глобальний і регіональний

- контексти : монографія / за ред. А.А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, С. 10 – 31.
15. Сбруєва А.А. (2015) Стратегії інтеграції освітньої та наукової діяльності університету *Порівняльно-педагогічні студії*, 3(25), 25-39. Режим доступу: <http://http://journals.urau.ua/index.php/2306-5532>
 16. Сбруєва А.А. (2015) До проблеми D(digital)-інновацій у вищій освіті: етапи розвитку та чинники ефективності Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 8 (52), 450-464. Режим доступу : <http://www.pedscience.inf.ua/>.
 17. Сбруєва А.А. (2014). Дослідно-орієнтоване навчання в університетах розвинених країн В кн. : Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи : Монографія За заг. ред. проф. А.А. Сбруєвої та проф. О.Г. Козлової. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2014. – с.334-362.
 18. Сбруєва А.А. (2013). Компетентності менеджера інноваційної діяльності у соціально-педагогічній сфері змін. В кн.: Змістові інновації у магістерській підготовці соціальних педагогів: колективна монографія. За заг. ред. А.А. Сбруєвої та О.М. Полякової. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка,. С. 261-281.
 19. Сбруєва А.А. (2015) Розвиток європейської вищої освіти в умовах глобальної фінансово-економічної кризи. *Український педагогічний журнал*, 4, 13– 20. Режим доступу: <http://uej.undip.org.ua/index.php/euj>
 20. Сбруєва А.А. (2015) Тенденції трансформації місії університету: порівняльно-педагогічний аналіз. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (50), 448-461. Режим доступу:<http://www.pedscience.inf.ua/>
 21. Улановська А. С. (2014). Модернізація вищої освіти: характеристика понятійного апарату дослідження Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 1 (35). 260-271; Режим доступу: <http://www.pedscience.inf.ua/>
 22. Чистякова І. А. (2015) Особливості формування готовності викладача вищої школи до роботи в умовах інтернаціоналізації освітнього простору. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (50), С. 461–476. Режим доступу: <http://library.sspu.sumy.ua/>; <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>.
 23. Cowen R. The National and International Impact of Comparative Education Infrastructures / R.Cowen // *Comparative Education: Contemporary Issues and Trends* (ed. by W.D. Halls). – Paris: UNESCO and London: Jessica Kingsley, 1990. – P.321-352.
 24. Kazamias A.M. Forgotten men, forgotten themes: The historical-philosophical-cultural and liberal humanist motif in comparative education / A.M. Kazamias // *International Handbook of Comparative Education*. Ed. by R. Cowen and A. M. Kazarnias. – Springer, 2009.– P.37-58.
 25. Khakpour A. (2012) Methodology of comparative studies in education *Contemporary Educational Researches Journal* 1, P. 20-26
 26. Sbruieva A. Transformation of the Academic Culture of European University in the Context of the Risk Society / Alina Sbruieva // *Studia Pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne*. Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce, 2014. - T. 24. - S. 217- 230.
 27. Sbruieva Alina Integration of Educational and Research Constituents of the Process of Specialists' Professional Training in the Universities of Developed Countries / Alina Sbruieva //: *Comparative Professional Pedagogy*. – 2015. – № 3. – P. 7-13. De Gruyter Open. Режим доступу: **DOI: 10.1515/rpp-2015-0048**.
 28. Wilson D.N. Elements for a prosographic and institutional history of comparative education. The 9th World Congress of Comparative Education.The University of Sydney.1996. 1-6 July.

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної ради України. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua>
3. Урядовий портал. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>
4. Сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua>
5. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
6. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. – Режим доступу : <http://www.dnpb.gov.ua>
7. Сайт Національної парламентської бібліотеки України. – Режим доступу : <http://www.nplu.org>
8. Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. – Режим доступу : <http://korolenko.kharkov.com>
9. Сайт Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. – Режим доступу : <http://www.lsl.lviv.ua>
10. Сайт Державної науково-технічної бібліотеки України. – Режим доступу : <http://gntb.gov.ua>
11. Сайт Одеської національної наукової бібліотеки України. – Режим доступу : <http://www.odnb.odessa.ua>
12. Сайт Українського інституту науково-технічної і економічної інформації. – Режим доступу : <http://www.uinteі.kiev.ua>
13. Педагогічна бібліотека – Режим доступу : <http://www.pedlib.clx.ru>
14. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.intellect-invest.org.ua>
15. Освіта України. – Режим доступу : <http://osvita-ukrainy.com.ua>
16. Освіта.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua>
17. Інформаційний портал «Знання». – Режим доступу : <http://znannya.info>
18. Єдине освітнє інформаційне вікно України. – Режим доступу : <http://www.osvita.com>
19. Інформаційний сайт мережі освітньої інформації ЄС EURYDICE: – Режим доступу : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
20. Інформаційний сайт Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО: – Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.
21. Інформаційний сайт Союзу європейських студентських спілок (ESU - Europeans Students' Union): – Режим доступу : <http://www.esib.org>.

22. Інформаційний сайт Європейського центру вищої освіти CEPES: – Режим доступу : <http://www.cepes.ro>.
23. Інформаційний сайт Асоціації європейських університетів: – Режим доступу : <http://www.eua.be>.
24. Інформаційний сайт Європейської асоціації закладів вищої освіти EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education): – Режим доступу : <http://www.eurashe.org>.
25. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE : – Режим доступу : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
26. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО на сайті інформаційної мережі ІВЕ : – Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.